

СЕКЦІЯ 5. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ЗАКРІПЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ФОРМОТВОРЧОГО ПОЧАТКУ МЕДІАДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Боровик А. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

академік

ГО «Академія адміністративно-правових наук»,

декан юридичного факультету,

професор кафедри кримінально-правових

та адміністративно-правових дисциплін

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янука

м. Рівне, Україна

Богущ Л. А.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії і методики журналістської творчості

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янука

м. Рівне, Україна

Сучасне суспільство, яке керується державотворчими засадами відводить велику роль на дотримання права і свободи людини. Це визнається великою соціальною цінністю та недаремно на конституційному рівні ці поняття задекларовані як ті, що визнають права і свободу людини. І будь яка держава повинна забезпечити право і свободу людини та громадянина, повинна створити всі можливості для того, щоб людина могла користуватися своїми визначеними правами не забуваючи відповідно обов'язків. Недавно схвалена Угода про асоціацію з Європейським Союзом також потребує серйозного професійного обговорення в контексті українського законодавства, враховуючи європейські правові норми.

Велика увага відводиться тепер до огляду питань у контексті конституційно-правової стандартизації прав і свобод. Права людини – це соціально-історичне явище.

Зокрема, здійснюючи аналіз розвитку прав людини, погоджуючись з дослідженнями Марії Фокіної, можна виокремити такі етапи:

– зародження ідеї про права людини (VII ст. до н. е.);

- формування вчень про права людини (V–XVI ст.);
- позитивне закріплення прав людини (XVI–XIX ст.);
- глобалізація прав людини (XX–XXI ст.)» [1, с. 14].

Варто проаналізувати поняття нинішньої концепції прав людини як формотворчого початку медіадіяльності в Україні. Першим документом, де згадується, а з часом і вивчається поняття «право людини», є Велика хартія вольностей (Велика Британія 1215 рік), що відобразила першопочаткові засади рівності людей перед законом, закріплювала основоположні принципи захисту прав людини, такі як «відповідність діяння та покарання за нього».

Цікавим елементом демократичного права є закон «Habeas Corpus Act» («Акт про краще забезпечення свободи підданого і про запобігання ув'язненням за морями») (1679 рік). Його сутність супроводжується кримінально-процесуальними гарантіями щодо непідтверджених придушень і несправедливих розправ. Цей нормативно-правовий акт поклав початок законодавчому обмеженню виконавчої влади в особі монарха та чиновників і призвів до встановлення у політичній системі країни основ парламентаризму. Зазначені гарантії справили великий вплив на світову практику. Варто зауважити, що існуючі демократичні конституції так чи інакше і до сьогодні утверджують ці засади.

Одним з основоположних документів Конституції Англії, в якому було започатковано правові основи конституційної монархії став «Біль про права» (1689 рік), що забезпечив компроміс соціальних інтересів Англії і встановив свободу слова у парламенті, свободу виборів і право звернення підданих з петицією до короля.

Розвитку ідеалів свободи та прав людини сприяла Декларація прав Вірджинії (США 1776 рік), в якій було зафіксовано рівність людей у користуванні природними правами, а також право на бунт, на повстання, було сформульовано право на повалення уряду в разі неможливості захистити себе іншим чином.

Ідеї цієї Декларації було розвинено в Декларації прав незалежності США, яка визначила перелік невідчужуваних прав людини. Подальший вплив на поширення ідей і норм рівності всіх людей, високої цінності прав і свобод набуло їх закріплення в таких актах конституційного змісту, як Конституція США, французька Декларація прав людини і громадянина.

Конституція США (1787 рік) стала важливим документом, що регламентувала права людини.

Також варто відзначити, що цей документ містить важливі та основоположні принципи, завдяки яким поняття «прав людини» є вагомим та існуючим: «Ми, народ Сполучених Штатів, з метою утворити більш досконалий Союз, установити правосуддя, гарантувати внутрішній спокій, забезпечити спільну оборону, сприяти всезагальному благоденству і закріпити блага свободи за нами і

нащадками нашими проголошуємо та встановлюємо цю Конституцію для Сполучених Штатів Америки» [2, с. 201].

15 грудня 1791 року набув чинності Білль про права – велика американська хартія особистої свободи та людської гідності – з десятьма першими поправками до Конституції. У документі містилися норми, які «закріплювали основні права та свободи громадян, а саме свободу релігії, слова і друку, право на мирні збори і право звернення до уряду з петиціями про припинення зловживань; право громадян носити зброю, право власності тощо.

Велике значення мала Декларація прав людини і громадянина, проголошена у Франції (1789 рік), що визначила перелік природних, невідчужуваних, священних прав людини, до яких належать: особиста свобода, власність, безпека; необмеженість сфери вияву свободи людини й обмеженість сфери дії державної влади; притягнення до кримінальної відповідальності лише на підставі закону, презумпція невинуватості, свобода поглядів, думки, слова та преси тощо» [2, с. 37].

Дослідник теорії права Дж. Раз виокремлює що «права людини, їх визнання та здійснення з універсалістських позицій як один з аспектів світового порядку, що зароджується. Права людини, на його думку, – це вид індивідуальних прав, від яких людина не може відмовитися, і досягнення яких є важливою метою в масштабах усього світу. Вони завжди зберігають свою чинність, навіть якщо не належать до конституцій і договорів» [3, с. 38].

Відтак є підстави констатувати, що в умовах сучасності життя або існування людини визнано надзвичайним надбанням.

Отже, велике значення у згаданому контексті прав людини набуває поняття індивідуального права, яке ґрунтується на засадах функціонування всесвітнього дотримання, та полягає в тому, щоб посилити відповідальність стосовно стандартів та ідеалів існування особистості.

Література:

1. Холдар С. Регулювання засобів масової інформації і вільна преса у демократичному суспільстві. *Політичні права і свободи у демократичному суспільстві* (досвід країн Європейського Союзу): зб. матеріалів круглого столу головних редакторів мас-медіа України. 6 квітня 2000 року / [Гол. ред. А.В. Денисенко]. К.: ІВЦ «Планета», 2000. С. 7–19.

2. Шеременко Н.М. Соціальні функції українських мас-медіа: політологічний дискурс. *Актуальні проблеми політики*: зб. наук. праць. 2009. Вип. 36. 291с.

3. Raz J. The Nature of Rights / Joseph Raz // Raz J. The Morality of Freedom. Oxford University Press, 1986. P. 165. 10. Vasak K. A 30 year struggle; The UNESCO loserier / Karel Vasak. November. 1977. 208 p.